

۱۵۳ ۱۱۷۷

فارسی عمومی

رشته دانشجویان علوم پزشکی

تألیف

دکتر معصومه سامانی

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم پزشکی تهران

عنوان و نام پدیدآور	: فارسی عمومی ویژه دانشجویان علوم پزشکی/تالیف معصومه سامانی
مشخصات نشر	: تهران : حیدری: وزین مهر، ۱۳۹۶
مشخصات ظاهری	: ۱ج. (بدون شماره گذاری)
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۸۹-۰۳۵-۹
فهرست نویسی	: فیفا
موضوع	: ادبیات فارسی — مجموعه‌ها Collections— Persian literature
موضوع	: شعر فارسی — مجموعه‌ها Persian poetry -- Collections
سرشناسه	: سامانی، معصومه، ۱۳۵۳
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ ف۲س/۰۵ PIR۴۰۰۵
رده بندی دیویی	: ۸/۰۸۸
کتابشناسی ملی	: ۴۸۷۲۵۹۸

فارسی عمومی (ویژه دانشجویان علوم پزشکی)

مؤلف: معصومه سامانی

یر تولید: سیده مریم حیدری

اول - تابستان ۱۳۹۶

نار و صحافی: غزال

مارگان ۱۰۰ نسخه

بهاء: ۲۰,۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۸۹-۰۳۵-۹

این اثر، مشمول قانون حمایت از مؤلفان و مصنفان و هنرمندان معصومه سامانی است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر)، منتشر یا پخش کند، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

مراکز پخش

- دفتر مرکزی:** خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهدای ژاندارمری غربی، روبروی اداره پست، پلاک ۱۲، طبقه اول، واحد ۲ - تلفن: ۶۶۹۷۶۶۷۸-۶۶۹۷۶۴۹۹
- فروشگاه ۱:** خیابان انقلاب، روبروی دانشگاه، پاساژ فروزنده، طبقه همکف، پلاک ۳۲۳ تلفن: ۶۶۱,۹۲۱۴-۶۶۴۷۸۹۴۷
- فروشگاه ۲:** خیابان انقلاب، روبروی دانشگاه، پاساژ فروزنده، طبقه همکف، پلاک ۳۰۸، تلفن: ۶۶۴۷۸۹۴۷
- فروشگاه ۳:** خیابان انقلاب، بین ۱۲ فروردین و فخر رازی، روبروی نشر جیحون، فروشگاه کتب پزشکی، ۶۶۴۹۹۲۱۴
- فروشگاه ۴:** قلهک، خیابان زرگنده، دانشگاه آزاد اسلامی، کتابفروشی دانشگاه تلفن: ۲۲۶۲۲۶۰۵
- فروشگاه ۵:** اراک، میدان سرداران، جنب بیمارستان ولی عصر مجتمع پارس، فروشگاه کتاب ونوس - تلفن: ۲۲۴۶۳۵۷-۸۶۳۰
- فروشگاه ۶:** بجنورد، مشهد، خیابان ۱۷ شهریور جنوبی، نبش کوچه پرتانی، پلاک ۳۱۳، فروشگاه نشر حیدری، تلفن: ۵۸-۳۲۲۶۳۵۵۸
- فروشگاه ۷:** خرم آباد، دانشگاه علوم پزشکی کمالوند، فروشگاه نشر حیدری، تلفن: ۸۶۳-۲۲۳۴۸۸۳
- و کتابفروشی‌های معتبر سراسر کشور

فهرست مطالب

۱۱.....	پیش گفتار.....
۱۳.....	بهترین سر آغاز.....
۱۴.....	در نصیحت فرزند.....
۱۵.....	فصل اول: از حمله‌ی اعراب تا پایان عصر غزنویان.....
	رودکی
۲۰.....	بوی جوی مولیان.....
۲۰.....	گزار عمر.....
	محمد طبری
۲۱.....	خبر نوح : ی علی السلام.....
۲۵.....	ادبیات حماسی.....
	فردوسی
۲۷.....	داستان تولد رستم.....
	قاضی تنوخی
۳۰.....	پزشک دانا.....
۳۲.....	بهبودی معجزه آسا.....
	منوچهری دامغانی
۳۴.....	خزان.....
	ابوالفضل بیهقی
۳۶.....	درمان خشم.....
	ناصر خسرو
۳۹.....	صفت شهر مصر و ولایتش.....
۴۳.....	ادبیات عرفانی.....
	خواجہ عبداللہ انصاری
۴۵.....	الهی نامه.....
	علی بن عثمان جلابی هجویری
۴۷.....	پیر زندیق.....

- فصل دوم: از آغاز عهد سلجوقی تا حمله ی مغول ۴۹
- قابوس نامه
- اندر ترتیب علم طب ۵۴
- خواجه نظام الملک توسی
- داستان یوسف و کرسف ۵۶
- خیام نیشابوری (رباعیات) ۵۹
- امام محمد غزالی
- اندر ریاضت نفس ۶۲
- سنایی غزنوی
- ارزش قناعت ۶۵
- این نیز بگذرد ۶۶
- فخرالدین اسعد فردوسی
- نامه ی اول رساله ی راجح ۶۷
- عین القضات همدانی
- تمهید ششم: حقیقت و حجاب شوق ۶۹
- محمد بن منور
- بند خواجگی ۷۲
- اسرار حق ۷۳
- ابوالفضل رشیدالدین میبدی ۷۵
- ادبیات غنایی ۷۷
- خاقانی شروانی
- اندوه جدایی ۷۸
- نظامی گنجوی
- داستان بهرام با کنیزک خویش ۷۹
- آگاهی یافتن خسرو از رفتن شیرین به نزد فرهاد ۸۲
- نظامی عروضی
- محمد زکریا و امیر سامانی ۸۵
- ابوالمعالی نصرالله منشی
- حکایت طیب حاذق ۸۸

۸۹	حکایت زاهد و موش
	محمّد بن غازي ملطیوی
۹۱	دوست راستین
	سعدالدین وراوینی
۹۴	داستان موش و مار
	عطار نیشابوری
۹۷	ذکر فضیل عیاض
۱۰۰	داستان شیخ سمعان (صنعان)
۱۰۵	فصل سوم از حمله‌ی مغول تا پایان عصر تیموری
۱۱۲	ادبیات تعلیمی
	خواجه نصیرالدین رومی
۱۱۳	در معالجت امراض نفس
	سعدی شیرازی
۱۱۶	راهنمای تن‌درستی
۱۱۶	اندازه‌ی خوراک
۱۱۷	طیب و کرد
۱۱۷	نکوهش ناسپاسی
۱۱۷	سیرت زیبا
۱۱۹	بار مهر گسل
۱۱۹	عشق و صبوری
	جلال الدین محمّد بلخی (مولوی)
۱۲۰	بی تو به سر نمی‌شود
۱۲۱	کجایید؟ بیایید
۱۲۱	پادشاه و کنیزک
	عظاملک جوینی
۱۲۶	در چگونگی احوال مغول
	خواجوی کرمانی
۱۲۹	بیماری

حافظ شیرازی

۱۳۰ حدیث آرزومندی

۱۳۰ ناز طیب

عبید زاکانی

۱۳۲ در سخاوت

عبدالرحمان جامی

۱۳۶ شیخ ابو طاهر کرد

۱۳۹ فصل چهارم: عصر صفویان

محتشم کاشانی

۱۴۳ شعر خون چکان، نظم گریه خیز

وحشی بافقی

۱۴۴ یار دل زار

صائب تبریزی

۱۴۶ انصاف نیست

۱۴۷ فصل پنجم: دوران افشاریان، زندان و قاجاریه

هاتف اصفهانی

۱۵۰ فردای قیامت

قائم مقام فراهانی

۱۵۱ نامه‌ای به یک دوست

فروغی بسطامی

۱۵۳ درد بی درمان عشق

۱۵۵ فصل ششم: عصر مشروطه

اشرف الدین حسینی گیلانی

۱۵۸ ای وای وطنم

ایرج میرزا

۱۶۰ داغ جوان

علامه دهخدا

۱۶۱ مکتوب از سمنان

ملک الشعرا

۱۶۳ کار ایران با خداست

۱۶۵	 زندگی	محمد فرخی یزدی
۱۶۶	 زندانی شدن شاعر	میرزاده‌ی عشقی
۱۶۷	 فصل هفتم: ادبیات معاصر	
۱۷۱	 بخش نخست: شعر معاصر	
۱۷۲	 نیما یوشیج	
۱۷۵	 پروین اعتصامی	
۱۷۶	 بهای نیکو	
۱۷۶	 شهریار تبریزی	
۱۷۶	 زمستان	
۱۷۶	 بی وفا	
۱۷۷	 احمد شاملو	
۱۸۲	 در جدال با خاموشی	
۱۸۲	 فریدون مشیری	
۱۸۴	 اشکی در گذرگاه تاریخ	
۱۸۴	 امیر هوشنگ ابتهاج	
۱۸۵	 زبان نگاه	
۱۸۵	 مهدی اخوان ثالث	
۱۹۰	 آخر شاه‌نامه	
۱۹۰	 سهراب سپهری	
۱۹۵	 مسافر	
۱۹۵	 فروغ فرخ‌زاد	
۱۹۸	 آفتاب می‌شود	
۱۹۸	 حمید مصدق	
۲۰۳	 آبی، خاکستری، سیاه	
۲۰۳	 محمد رضا شفیعی کدکنی	
۲۰۳	 نغمه‌ی محبت	

۲۰۴	نغمه ساز باغ بی برگی
	محمد علی معلم دامغانی
۲۰۶	خورشید بر نیزه
	قیصر امین پور
۲۰۸	لحظه های کاغذی
۲۰۸	اشفاق
	فاضل نظری
۲۱۰	آرزوی وصل
۲۱۰	خ حافظی تلخ
۲۱۱	بخش روزه، ادبیات داستانی معاصر
	محمد علی جمال زاده
۲۱۸	کوچه ی بی نام
	صادق هدایت
۲۲۳	داش آکل
	صادق چوبک
۲۳۲	پاچه خیزک
	سیمین دانشور
۲۳۸	سووشون
	جلال آل احمد
۲۴۴	خسی در میقات
۲۴۵	مدیر مدرسه
	علی محمد افغانی
۲۴۷	شوهر آهو خانم
	احمد محمود
۲۵۳	شهر کوچک ما
	صمد بهرنگی
۲۶۵	به دنبال فلک
	زویا پیرزاد
۲۶۸	طعم گس خرمالو

محمود دولت آبادی

۲۷۱ عقیل عقیل

منیر و روانی پور

۲۷۸ قصه غم انگیز عشق

۲۸۳ مصطفی مستور

۲۸۷ فصل هشتم: طنزپردازان معاصر

۲۸۸ ادبیات انتقادی

فریدون توآی

۲۹۲ جزا

کیومرث صابری فسنی

۲۹۶ بیمارستان آرش

۲۹۸ مثنوی ملانان

رضا رفیع

۲۹۹ قطعه ای زمین

۳۰۱ فصل نهم: متون پزشکی کهن

حکیم میسری

۳۰۳ علاج وبا

ابوعلی سینا

۳۰۵ رساله ی نبض

۳۰۷ ابو منصور موفق هروی

۳۰۹ ابوبکر ربیع اخوینی بخاری

۳۱۲ سید اسماعیل جرجانی

۳۱۵ فصل دهم: آیین نگارش

۳۱۶ نامه نگاری

۳۲۵ نشانه گذاری

۳۲۹ شیوه ی خط فارسی

۳۳۵ فهرست منابع

پیش گفتار

ادبیات جویباری از ذوق و احساس و اندیشه است که از دل و جان سرچشمه می گیرد و بر زبان جاری می شود و دشت وجود را سیراب می سازد. این جویبارها به هم می پیوندند و دریای میراث ادبی یک ملت را به وجود می آورند. ادبیات، هنر است و عاطفه و تخیل عناصر ناگزیر آن هستند. چه معیاری برای سنجش احساس و خیال وجود دارد؟ شاید تنها محک ادبیات، ذوق و سلیقه‌ی مخاطبان باشد!

تدریس درس فارسی عمومی کار بسیار دشواری است و این دشواری دلایلی دارد. نخست همراهی وائی «عمومی» با نام فارسی است. تنها همین واژه، طرز نگاه جامعه‌ی دانشگاهی کشور را به این درس تغییر داده و این تغییر که البته کفّهی منفی آن سنگین تر است، ادامه دارد. در واقع آن چه قرار است تدریس شود، «ادبیات است نه زبان فارسی». بهتر است مرز میان زبان و ادبیات را از هم جدا کنیم. آن چه در سال‌های دبیرستان فارسی را در بر می گیرد، در سال‌های مدرسه تدریس شده و به وفور هم شده. با این حال، کمتر دانشجویی می تواند یک انشا یا نامه‌ی اداری درست بنویسد. دانشجوی کلاس فارسی در دانشگاه، چیزی بیش تر از آن چه خود می داند، می خواهد. حقیقت این است که اساتید این درس، مسئولیت و مسئولیت سنگینی بر دوش دارند. چرا که این آخرین باری است که دانشجویان رسماً با مبحث ادبیات سرکار دارند و اگر اساتید بتوانند آن‌ها را علاقمند به ادبیات کنند (نه زبان!)، دیگر نیازی به اصرار و تکلیف و شاید آزمون هم نیست. بنابراین باید در کلاس‌ها در مورد علاقمندی‌ها پرسش کرد، نیاز نسبی امروز را شناخت و مباحث ادبی متناسب را مطرح کرد و در کنار آن‌ها به مباحث کاربردی زبان نیز پرداخت.

دشواری دیگر تدریس این درس، همانا هنر بودن و ذوقی بودن ادبیات است. سلیقه‌ها نسبت به مباحث مختلف ادبی، گوناگون است، بنابراین انتخاب مباحث نیز کار دشواری است. خوب است مباحثی انتخاب شود که با رشته‌های تحصیلی دانشجویان مناسبتی داشته باشد.

مشکل دیگر، جامعیت این مبحث است. وقتی پسوند عمومی به فارسی اضافه می شود، همه‌ی مباحث ادبی و زبانی را شامل می شود. یعنی هر استاد باید در مورد شعر و نثر کهن و معاصر، تاریخ ادبیات، انواع ادبی و مباحث زبانی و بلاغی و حتی ادبیات جهان نیز اطلاعات کافی داشته باشد. زیرا تدریس ادبیات، صرفاً لغت معنی کردن یا زیبایی شناسی نیست، بلکه شاید مهم ترین مسئله‌ی تدریس ادبیات در دانشگاه، نقد و تحلیل ادبی است. تحلیل ادبیات هم بدون دانستن تاریخ و فلسفه و جامعه شناسی و روان شناسی ممکن نیست.

کتاب‌هایی که برای درس فارسی عمومی فراهم شده، فراوان و گوناگون هستند و هر یک مطابق معیارها و گرایش‌های علمی و ذوقی اساتید محترم گردآوری شده است. برخی از آن‌ها جامع و مفصل

هستند و بعضی مختصر. اما در این مجموعه، نگارنده کوشیده است تا هم چون درس زبان انگلیسی عمومی و تخصصی، برای درس فارسی عمومی نیز متونی از آثار ادبی گذشته و معاصر گرد آورد که نسبتاً سازگار و متناسب (از حیث موضوع و محتوا) با رشته‌های تحصیلی علوم پزشکی باشد و متونی از این دست در کتب کهن و معاصر فارسی کم نیستند. اما همین دیدگاه، برخی انتخاب‌ها را محدود کرده است. آشکار است که در همه‌ی آثار ادبی نمی‌توان نمونه‌هایی یافت که این هدف را تأمین کند. بنابراین متون برگزیده، بهترین و زیباترین از هر اثر ادبی نیستند. همچنین بخش‌هایی کوچک از کتاب‌های طبّی قدیم، برای آشنایی دانشجویان با تاریخ پزشکی و زبان و واژه‌ها و اصطلاحات پزشکی کهن، انتخاب شده است.

بنابراین با توجه به این که عنوان درس نیز «فارسی عمومی» است و هدف از تدریس آن آشنایی کلی با مآخذ ادبی ایران است، از آثار شعرا و نویسندگان، اگر متنی متناسب موجود بوده، آورده شده، و اگر نه، از بهترین و مشهورترین اثر هر نویسنده و شاعر، نمونه‌ای انتخاب شده است. پس ممکن است برخی متون، ارتباطی با رشته‌های علوم پزشکی نداشته باشد.

شیوه‌ی تدوین مطالب این کتاب، بر اساس ترتیب تاریخی است. از این رو که ادبیات همواره در تعامل با جامعه است و تغییرات اجتماعی و سیاسی و فرهنگی، زبان و سبک را تغییر می‌دهد. علاوه بر آن، نگارنده بر آن است که تدریس مآخذ ادبیات و تاریخ و بررسی تحولات ادبی در بستر تاریخ، به درک و دریافت بهتر ادبیات و ایجاد یک فرانک‌شماره در دانشجویان کمک خواهد کرد. بنابراین در آغاز هر فصل، در مورد وضعیت سیاسی و اجتماعی ایران در روزگار حکومت‌های بزرگ توضیح داده شده، بعد ویژگی‌های شعر و نثر هر دوره یاد شده، سپس آثار شعرا و نویسندگان آن دوره به تفکیک شعر و نثر آورده شده است. هم‌چنین در بخش‌های مختصر کتاب به تناسب متون برگزیده شده، در مورد انواع ادبی نیز توضیحات مختصری ذکر شده است.

بخش پایانی کتاب به آیین نگارش اختصاص دارد و کوشش شده، بحثی که دانشجویان بیش‌تر با آن سر و کار دارند، مطرح شود.

یقیناً این کتاب نیز مشکلاتی دارد و نگارنده امیدوار است که اساتید محترم انتقادات و پیشنهادات خود را گوشزد فرمایند تا کاستی‌ها برطرف شود. نشانی پست الکترونیکی نگارنده این است:

«MASOUMESAMANI@YMAIL.COM»